

mus facere, fecimus. Ubi etiam dicitur servus inutilis, qui tantum facit quod præceptum est, non quia nihil mereatur, sed quia non mereatur illam gratiam, et præmii cumulum, quam is, qui ultra omnia, quæ præcepta sibi fuerant, ex peculiari Domini benevolentia, aliant, quid in ejus obsequium facit. Quem sensum verborum Domini docte et acute explicat Maldonatus, Lucæ 17, nec minus erudite confirmat Barradas, tom. 3 Concordia, cap. 9. Ex utroque ergo loco recte colligitur, esse quædam opera quæ non fiunt sine gloria, et posunt non fieri sine culpa; ideoque si fiant, digna esse præmio, non tamen supplicio, si non fiant, ut dixit Bernardus, lib. de Præcepto et dispens., cap. 19. Talia ergo sunt opera consiliorum. Nam opera præceptorum ita sunt digna præmio, ut eorum ommissio digna sit supplicio.

9. *Probatur quarto.*—Unde possumus quarto in testem hujus veritatis adducere D. Petrum, Act. 5, dicentem ad Ananiam, qui de pretio agri jam Deo oblatus ac promissi fraudaverat: *Nonne manens tibi manebat, et venundatum in tua erat potestate?* id est, nonne tuum erat, et potuisses de illo tuo arbitrio disponere, et non illud consecrare Deo? Nam ex illis verbis manifeste colligitur, offerre seu vovere res suas Deo, non fuisse opus præcepti, sed voluntarium ac supererogationis, quamvis ex illo orta fuerit obligatio non fraudandi aliquid de re Deo oblata. Ergo distinguit ibi Petrus opus consilii ab opere præcepti. Nam consilii est vovere, præcepti autem votum fideliter implere. Ita intellexit locum illum ibi Chrys., hom. 12, et sumitur ex aliis Patribus, quos adnotavi l. 4 de Vot., c. 21, n. 8. Unde potest hoc testimonium aliis confirmari, in quibus votum consulitur, ejus autem impletio præcipitur; ut Psalm. 75: *Vovete, et reddite.* Nam primum verbum ad consilium, secundum ad imperium refertur, ut dixit Innocentius III, in c. Magnæ, de Vot.

10. *Probatur quinto.*—Quinto, addere possumus testimonia Patrum, ex quibus multa jam tetigimus expendendo Scripturæ testimonia, et alia inferius tractando de antiquitate et origine status religiosi afferemus. Nam communiter Patres consilia distinguunt a præceptis, tractando de statu religioso, aut de virginitate et paupertate. Alia etiam adducit Bellar., d. lib. 2, c. 11. Ex quibus notandus est locus Nazianz., orat. 3, alias 1, contra Julian., versus finem, § Ad hæc, ubi opera consilii et præcepti his verbis distin-

guit: *In legibus nostris alia parendi necessitatem imponunt, nec sine periculo prætermitti possunt; alia non necessitate constringunt, sed in arbitrio et potestate posita sunt; ac proinde hanc rationem habent, ut qui ea custodierint, honore et præmiis afficiantur; qui autem minus ea expleverint, nihil periculi pertimescant.* Et Origenes, lib. 10 in epist. ad Rom., c. 13, in fine: *Idcirco præcepta donantur, ut delicta persolvamus, juxta illud Luc. 17: Quod debui- mus facere, fecimus. Ea vero quæ supra debui- tum facimus non facimus ex præceptis.* Ponitque exemplum de virginitate, locumque Pauli 1 Corint. 7 adducit. Expressius Augustinus, in Enchir., cap. 121, distinguit quædam, quæ mandat Deus, et alia, quæ non jubentur, sed speciali consilio monentur. Et serm. 61: *Aliud est consilium, aliud est præceptum.* Et exempla consiliorum ponit, *virginitatem servare, a vino et carnibus abstinere, omnia vendere, et pauperibus erogare.* Et subdit: *Consilium qui libenter audierit et fecerit, majorem habebit gloriam; qui vero præceptum non impleverit, nisi poenitentiam egerit, non evadet penam.* Et solvendo argumenta, alia insinuabimus.

CAPUT VII.

RATIONE VERITAS CATHOLICA PROBATUR.

1. *Præceptum et consilium de bono opere esse debet.* — *Consilium de opere indifferenti dari nequit.* — *Prima ratio.* — Priusquam rationem conficiam, suppono consilium in hoc convenire cum præcepto, quod esse debet de opere bono. Quod est per se notum, quia malum non consulitur, sed prohibetur, unde nec potest consilium esse de opere prohibito. Quia quod prohibetur, vel supponitur malum, vel ipsa prohibitione malum fit. Nec etiam potest opus indifferens, ut tale est, consuli; quia sic factum, vel est malum, vel inutile; de quo prudens consilium, quale est divinum, non datur; si autem sumatur ut utile ad bonum finem, jam sub bono opere comprehenditur. Hoc ergo supposito, ratio formatur. Quia non omnia opera bona sunt nobis præcepta; ergo aliqua esse poterunt, et revera sunt sub consilio. Antecedens videtur per se evidens, et inductione notissimum; non enim orare, aut facere eleemosynam, aut Missam audire, et quidquid simile est, semper est in præcepto.

2. *Confirmatur et declaratur ratio facta.* — Potest imprimis declarari ex natura præcepti

affirmativi, de cujus ratione est ut non obliget pro semper. Nam prior obligatio sæpe repugnantiam et contradictionem involveret. Etenim, si præceptum affirmativum obligaret pro semper, omnia sic obligarent; unde omnia præcepta affirmativa simul obligarent, et pro eodem tempore, et ita seipsa impedirent, et observationem suam impossibilem facerent. Unumquodque ergo obligat pro suo tempore, et consequenter fieri potest ut pro aliquo tempore nullum obliget. Tunc ergo poterit homo facere opus bonum non præceptum. Deinde etiam possunt esse aliquæ actiones bonæ, quæ per se nunquam præcipiantur; quia nec ad Dei amorem vel honorem, nec ad proprium vel proximorum commodum necessariae sunt. Quod idem cum omissionibus, ut abstinendi a vino, vel a carnibus; vel quod Paulus dixit, 1 Cor. 7: *Bonum est homini mulierem non tangere;* hoc enim non invenitur absolute prohibitum, seu, quod idem est, negatio illa nullibi est præcepta.

3. *Confirmatur.* — Denique ratione probatur illud antecedens; quia si omnia bona opera essent præcepta, vel illud esset naturali lege sola, vel adjuncta positiva divina, vel humana; neutrum dici potest; ergo. Probatur minor quoad priorem partem; quia non solum non dicitur naturalis ratio talem multitudinem præceptorum; verum potius dicitur multa esse opera non præcepta, quæ secundum rectam rationem fieri possunt, ut est per se evidens et notum. Et si hæretici hoc ignorare fingunt, tanquam obeæcati dura pertinacia relinquendi sunt, ut respondendo ad secundum eorum fundamentum dicetur. Unde notanda est differentia inter bona et mala opera, seu inter præcepta naturalia affirmativa et negativa. Quod lex naturalis prohibet omnia mala opera, non vero præcipit omnia bona, quia evitare malum quodcumque necessarium est ad bonos mores; nam malum ex quocumque defectu; facere autem definitum bonum, non est semper necessarium. Nam, licet ex priori obligatione negativa nunquam peccandi sequatur affirmativa operandi bene, illa nec est simpliciter absoluta, sed conditionata, si aliquid libere operandum sit; vel, licet admittatur absoluta obligatio semper bene operandi, et vitandi otium. Nam in hoc sensu videtur dixisse Ambros., Luc. 17, vers. *Quis autem: Nec in te patitur Dominus unius usum esse operis; quia dum vivimus, debemus*

semper operari, et consequenter bene operari. Nihilominus illa obligatio de se non est ad certum opus bonum, quod in unoquoque tempore ex necessitate faciendum sit; sed est generalis obligatio faciendi bonum, cum aliquid agendum sit, quæ obligatio per opera bona simpliciter non præcepta impleri potest. Ergo ex vi juris naturalis non omnia bona opera sub præcepto cadunt.

4. *Lex positiva, nec humana, nec divina, præcipit omnia opera bona.* — Nec minus evidens est altera pars subsumptæ propositionis de jure positivo. Nam si sermo sit de humano, nec de facto inveniuntur tot leges ecclesiasticæ, vel civiles, nec ipsi hæretici illas admittunt; nec etiam humano magistratui tanta potestas concessa est ad gravandos nimium subditos legum multitudine ultra vires eorum, ut ex tractatu de Legibus constat. Loquendo vero de jure divino positivo, posset quidem Deus, si summo rigore cum hominibus agere voluisset, ab eis singula bona opera præcepto positivo exigere. Quamvis enim omnia opera non potuerint collective præcipi pro singulis temporibus vel præceptis, quia præcepta dari non possunt de rebus impossibilibus, et talis obligatio esset de re simpliciter impossibili et repugnante, nihilominus posset Deus distributive præcipere omnia opera, quæ in toto discursu vitæ homo facere potest, præscribendo pro singulis vitæ temporibus ac momentis actiones bonas in illis faciendas, et de illis imponere præcepta, determinando tempus et modum, cæterasque circumstantias, si vellet. Quia, licet sit impossibile homini per naturam hoc implere, non esset tamen impossibile per gratiam, quam Deus conferre posset, et ut supremus dominus totum hoc onus præceptorum imponere.

5. *Impossibile est Deum omnia bona præcipere.* — Nihilominus tamen de facto certum est, Deum hoc non fecisse non solum in lege gratiæ, in qua pauca sunt præcepta divina positiva, verum etiam nec in lege veteri, quæ pluribus præceptis homines oneravit, ut ex tenore ejus constat. Unde in Levit., c. 7, et alias, legimus aliqua sacrificia et oblationes fuisse spontaneas, et alia ex voto, et quasi lege, propria voluntate sibi imposita; et aliquas etiam festivitates fuisse ex lege positiva humana. Immo, licet dixerimus, secundum absolutam potentiam et dominationem, potuisse Deum id facere, nihilominus, adjuncta divina sapientia et prudentia, sine timore

affirmare possumus illum modum providentiæ et regiminis esse Deo impossibilem, quia contra prudentiam, et nimis violentum ac perniciosum hominibus fuisset.

6. *Probatur consequentia superioris rationis.* — Superest probanda consequentia principalis rationis, scilicet, si dantur bona opera non præcepta, consequenter dari opera, quæ sint sub consilio. Probatur autem quia imprimis de ratione consilii est, ut sit de opere non præcepto; nam hæc est prima conditio, in qua distinguimus consilium a præcepto, et de qua fere est tota controversia, et per quam maxime declarant Sancti distinctionem consilii a præcepto. Ut tradunt maxime Augustinus, lib. de Sancta Virg.; et Cypr., de Habitu virg.; Greg., l. 15 Moral., c. 9; et optime Hieron., epist. 22 ad Eustoch., de Virgin.: *Ubi præceptum datur, ibi necessitas est serviensis; ubi consilium, ibi offerentis arbitrium*, et alii supra allegati. Et ratio est, quia, licet consilium (late de illo loquendo) cadere possit in observationem præceptorum, nam et nos illam hominibus consulimus, et tale videtur fuisse consilium, Dan. 4: *Rex consilium meum placeat tibi, et peccata tua eleemosynis redime*, et Deus continuis inspirationibus et admonitionibus etiam scriptis illam consulit, nihilominus (rigorose ac stricte loquendo de consilio, quod de aliquibus operibus Deus specialiter tradit) et ipsum a præcepto distinguit, et illud excludit ab opere, quod dicitur esse consilii. Sumitur enim exclusive, id est, quod tantum consulitur, et non præcipitur. Quamvis autem hoc verum sit, nihilominus sola illa conditio negativa non sufficit, ut opus bonum dicatur esse de consilio, quia potest esse opus bonum, nec præceptum, nec consilii, sed tantum honestum, inferioris tamen ordinis. Hujusmodi est actus matrimonii, seu nubendi, de quo Paulus, 1 Corint. 7, dixit: *Si acceperis uxorem, non peccasti; et si nupsit virgo, non peccavit*. Et ne quis dicat inde solum inferri, illud opus non esse de se malum, quod etiam habet opus indifferens, subdit inferius: *Qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit*. At vero actus nubendi vel ducendi uxorem, non est opus consilii, ut apud omnes constat; nec ordinarie est opus præcepti; ergo non omne opus bonum non præceptum est opus consilii.

7. *Opus consilii debet esse melius quam oppositum.* — Secundo ergo requiritur ad opus consilii, ut sit opus melius quam oppositum ejus; seu quam aliud sibi impossibile. Un-

de, sicut philosophi definiunt perfectionem simpliciter esse illam, quæ in quolibet individuo entis est melior ipsa quam non ipsa, id est, quam alia impossibilis illi; et respectu illius perfectio non simpliciter dici potest secundum quid; ita in præsentis opus consilii est illud, quod in tali materia est melius quam oppositum ejus, etiamsi illud etiam bonum sit; unde comparative opus consilii dici poterit bonum simpliciter, aliud vero secundum quid. Hæc conditio traditur a D. Thom., lib. 3 contr. Gent., cap. 130, et sumitur ex illa sententia Pauli: *Qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit; qui non jungit, melius facit*. Est ergo virginitas opus consilii, quia opponitur matrimonio, et est illo melior; idemque est de viduali castitate, ad secundas nuptias comparata. Et ideo idem Apostolus adjungit: *Mulier, si dormierit vir ejus, liberata est a lege; cui vult nubat; beatior autem erit si sic permanserit, secundum meum consilium*. Idem in abdicatione bonorum temporalium invenitur; nam possidere illa non est malum, et si cum ordinato affectu ad commode vivendum et faciendas eleemosynas habeatur, bona erit; nihilominus tamen omnibus illis bonis renunciare, in pios et honestos usus illa distribuendo, melius est; et ideo hoc est opus consilii, et non illud. Idemque in omnibus similibus considerari potest. Et ratio est facilis, quia consilium, de quo agimus, est divinum, vel revelatum, vel consentaneum rectæ rationi, quatenus est divinæ rationis participatio; hoc autem consilium non potest non esse prudens, et ex vero judicio seu dictamine procedens; ergo opus consilii semper est tali dictamini consentaneum. At vero consilium prudens et rectum, quod inter duo opposita fertur, semper esse debet de meliori bono; ergo de ratione operis cadentis sub consilio est, ut sit non tantum bonum, sed etiam melius quam ejus oppositum.

8. *Utrum opus consilii debeat esse melius quam opus præcepti, in eadem materia.* — Tribus modis consilium ad præceptum comparari potest. — Addunt præterea aliqui, de ratione consilii esse ut sit opus melius quam opus præcepti in eadem materia; tum quia in illa materia solet esse opus difficilius, sicut est difficilius servare castitatem quam uxorem ducere, quia hoc est secundum inclinationem naturæ, illud supra usum naturæ est, ut dixit Ambros., lib. 1 de Virg., in principio. Tum etiam, quia consilium supponit præceptum,

et illi peculiarem excellentiam addit, ut sensit August., serm. 18 de Verb. Apost., cap. 11, dicens de virginibus: *Usque adeo acceptarunt præceptum, ut non recusarent consilium; ut plus placerent, plus se ornaverunt*. Sed hæc conditio difficilius est, et limitatione ac declaratione indiget. Nam consilium tribus modis comparari potest ad præceptum. Primo, ut consilii observatio executionem præcepti includat. Secundo, ut unum non includat aliud, licet possint simul impleri. Tertio, ut simul observari repugnet. Quando primo modo se habent, tunc unum ad aliud comparatur, quasi pars cum toto, et ideo non est mirum quod totum sit melius. Ut in materia castitatis, de qua Augustinus loquitur, servare virginitatem melius est quam non fornicari, licet hoc sit præceptum, et illud consilium; quia per illud consilium etiam hoc præceptum impletur, et aliquid additur, scilicet, a copula licita abstinere. At vero si et possint simul impleri, et consilium per se ac formaliter non includat præcepti observationem, non erit regula certa, sed contingens, quia nulla est ratio ob quam melius semper esse debeat opus consilii quam præcepti; sed interdum poterit unum accidere, interdum aliud. Ut, verbi gratia, simul potest filius paupertatem eligere, et parentibus graviter egentibus subvenire, dando illis bona quibus renunciat; in quo simul facit opus consilii et præcepti, et tamen fortasse ex genere suo melius est implere præceptum subveniendi parentibus, quam opus consilii abdicandi se ab omnibus; nisi in hoc consideretur voti religio, si interveniat, quod est accidentarium, et (ut ita dicam) distinctum consilium, quod fieri etiam posset de subventionem debita parentibus. Sicut e contrario consilium paupertatis potest sine voto impleri, sola venditione et distributione bonorum cum proposito non habendi illa. Nec sufficit quod hoc opus difficilius videatur; tum quia sola major difficultas non facit opus esse melius, nisi cætera sint paria; tum etiam quia in illo casu talis subventio parentum eandem difficultatem includit, et additur tum ratio pietatis, tum ratio obedientiæ præcepti.

9. At vero si comparatio fiat inter consilium et præceptum, quando in eadem materia simul impleri repugnat, tunc necesse est ut consilium cedat præcepto, ac proinde non est facile definire, an tunc opus consilii per se spectatum sit melius quam opus præcepti. Ut, verbi gratia, ordinarie matrimonium non ca-

dit sub præceptum, et ideo illi præfertur virginitas ex genere suo, quia habet de se majorem honestatem, et utilitatem ad Deo melius serviendum. Contingere autem potest ut in casu necessitatis gravis communis boni obligetur quis præcepto ducendi uxorem; illi ergo non erit consilium servare virginitatem; ergo tunc respectu illius opus consilii non erit melius quam opus præcepti; quia quod non est bonum alicui, non potest ipsi esse melius; illi autem non est bonum servare virginitatem, quia in eo frangeret præceptum; ergo illi non est melior virginitas, et ideo respectu illius non est opus consilii, et ita cessat comparatio inter consilium et præceptum. Potest autem illud matrimonium comparari cum licita, et voluntaria virginitate alterius, utrum sit melius. Et sic, licet ex objecto et specie semper virginitas excedat, merito dubitari potest an in individuo matrimonium ex obligatione sumptum, tum ad implendam obligationem, tum ad subveniendum bono communi, sit melior simpliciter quam sit in alio virginitas voluntaria. Quam comparisonem aequaliter attingi in tom. 2 de Relig., lib. 2 de Voto, cap. 9, num. 8, et nunc illam definire non est necesse. Tum quia vix potest aliquid certum generaliter dici, cum comparatio pendeat ex circumstantiis quæ facile variantur, et pro earum varietate potest actus esse magis vel minus bonum; tum etiam quia non censeo hanc comparisonem per se necessariam ad rationem consilii explicandam; quia de ratione consilii non est ut opus ejus sit melius in eo cui consulitur, quam sit opus præceptum in alio; nam hoc accidentarium est. Comparatio ergo formalis est inter opus consilii, et opus bonum ipsi oppositum, etiam si præceptum non sit respectu ejusdem personæ; quod vero alteri præcipiatur, accidentarium est; ideoque per se non consideratur, nec ad rationem consilii pertinet. Igitur duæ conditiones priores ad explicandam rationem consilii sufficiunt; nam si quæ aliæ assignantur, vel sunt accidentariæ, vel in dictis continentur.

10. *Sub operibus bonis non præceptis comprehenduntur non solum propria opera positiva, sed etiam privationes.* — Ex his ergo concluditur ratio facta, seu ostenditur illatio in hunc modum; nam, eo ipso quod dantur bona opera non præcepta, inter ea dari potest unum melius alio; ergo eo ipso dari poterit opus consilii distinctum a præcepto. Antecedens probatur, quia sæpe bona opera non

præcepta inter se ita pugnant, ut simul eligi non possint, et inter ea unum sit melius alio; ergo opus illud melius erit opus consilii, et distinctum ab opere præcepti. Inductione id potest declarari et probari in virginitate et matrimonio, in divitiarum dominio, vel paupertate, in obedientiæ jugo, et libertate voluntatis. Solum est in his et aliis observandum, sub operibus bonis non præceptis comprehendere non tantum propria opera positiva, sed etiam nonnullæ privationes, quæ licet non sint actus, nec per positivos actus semper fiant aut conserventur, nihilominus sunt objecta bona et honesta, quæ quatenus amari possunt, vel voluntarie conservari, dicuntur sub consilio cadere. Quatenus voluntas talis objecti, vel conservationis ejus per abstinentiam a contrariis actibus, est actus melior quam contraria voluntas, etiam bona, licet neutra præcepta sit. Id manifestum est in virginitate, quia nullum actum externum positivum requirit, sed solam carentiam actuum; et in paupertate idem potest contingere, si homo non habeat bona quæ relinquat, quia si illa habeat, per actum positivum renuntiat, quod est opus consilii; postea vero paupertas per solam carentiam actus acquirendi aliquid, conservari potest; et illam carentiam voluntaria bona est, et tanquam positivus actus moraliter reputatur. In obedientia vero utrumque invenitur; nam in principio per actum positivum præstatur, quando voluntaria est, et consilii; postea vero per actus, et per omissiones actuum exercetur, et in utrisque eadem bonitas consilii reperitur.

CAPUT VIII.

CONSILIORUM MATERIA ET VARIETAS OCCASIONE
CUJUSDAM OBJECTIONIS DECLARATUR.

1. *Obiectio contra supra dicta.*—Circa dicta in superiori discursu dubitare potest aliquis, quia ex dictis sequi videtur, consilia versari in omni materia virtutis, quia in omni materia virtutis possunt esse bona opera non præcepta, et aliis secum pugnantibus meliora. Consequens autem non videtur communiter receptum, quia tres tantum materiae consiliorum recenseri solent, scilicet, paupertas, castitas et obedientia, ut D. Thom., in d. cap. 130, tradit, et illorum trium consiliorum sufficientiam eleganter ostendit; et ad summum, ut ibi etiam insinuat, illis addi potest mate-

ria religionis, quatenus vovere Deo aliquid, est opus consilii, et illo mediante, ac in ordine ad divinum cultum, aliæ materiae virtutum solent cadere sub consilio, ut eleemosyna et jejunium, non autem secundum se. Et augetur difficultas: nam etiam sequitur omne opus bonum non præceptum esse opus consilii, quia saltem respectu omissionis ejus est majus bonum, prudenterque consili potest, potius aliquid boni agere, quidquid illud sit, quam nihil bene operari, aut omnino otiosum esse. Consequens autem videtur falsum, quia opera consiliorum specialiter dicuntur, quæ aliquam singularem excellentiam vel utilitatem ad perficiendum in virtute habent; ergo non omnia opera virtutis possunt dici cadere sub consilio, etiamsi vel meliora sint aliis sibi repugnantibus, vel eorum carentia, seu voluntaria omissione.

2. *Consilium in generale, et particulare distinguitur.*—Hæc obiectio postulat ut materiam, varietatem, seu amplitudinem consiliorum breviter explicemus, priusquam illi directe respondeamus. Distingui ergo potest consilium in generale et particulare. Voco generale seu universale, non quia non versetur circa materiam particularem et determinatam, id enim est impossibile, cum actiones sint circa singularia: sed quia non datur solum propter suam honestatem, sed etiam propter utilitatem ad alias virtutes, præsertim ad perfectionem charitatis obtinendam, ratione cujus dici potest tale consilium universale in causando, non in essendo. Particulare autem consilium voco illud, quod de aliquo opere solum propter suam ipsius honestatem datur, et aliis minus bonis præferitur. Priora consilia ex parte materiae tria tantum numerantur, scilicet, paupertatis, castitatis et obedientiæ; et de his loquitur D. Thom. in loco citato, ut ex discursu ejus manifestum est. Et patet, quia singula illorum juvant plurimum ad omnia genera virtutum, et ad liberandum animum a curis et sollicitudinibus, quæ et pericula peccandi afferunt, et Deo vacare impediunt; et omnia simul sufficienter hoc munus præstant, ut ibi D. Thomas demonstrat, et infra tractando de proprio statu religioso dicemus.

3. *Cur votum inter generalia consilia non numeretur.*—Dixi autem hæc tria numerari ex parte materiae; nam ex parte modi addi potest, quod est consilium firmandi per votum talia consilia. Nam servare virginitatem etiam sine voto, consilium est; illam autem firmare

voto, novum consilium est; et sic de cæteris. Quia vero hoc consilium vovendi per omnes materias virtutum vagari potest, et quia supra cætera consilia quasi reflectitur, et cum singulis quasi unum efficitur, vel etiam quia quodammodo transfert consilium in præceptum, et sub necessitate constituit quod erat liberum, ideo inter hæc generalia non numeratur ut distinctum, sed sub illis comprehenditur. Atque ita hæc tria consilia dici per antonomasiam solent consilia Evangelica, vel consilia perfectionis, vel denique absolute et simpliciter consilia; alia enim sunt veluti secundum quid, aut respective tantum, ut jam explico.

4. *Particularia consilia plura sunt, ut probat ratio supra facta.*—Particularia ergo consilia quamplurima recenseri possunt, et in omni materia virtutis locum habent: hoc probat sufficienter obiectio facta. Et declarari potest, quia imprimis in ipsismet operibus præcepti in quacumque virtute habet locum consilium ratione circumstantiarum. Ut ratione temporis, si opus, pro certo tempore præceptum, non in eo tantum, sed in aliis voluntarie fiat. Et sic audire sacrum extra diem festum, vel jejunare extra obligationis tempora, consilium est. Et sic etiam dilectio inimicorum, quæ absolute est præcepta, dicitur esse sub consilio, quantum ad beneficia, aut alia signa benevolentiae inimico præstanda tempore non debito. Idem contingere potest ratione quantitatis, ut si quis, præcepto eleemosynæ obligatus, majorem faciat quam teneatur. Item ratione modi, si ferventius, vel propter finem altiore quam teneatur, opus faciat. Quæ omnia in qualibet materia virtutis locum habent. Fundanturque in illis principiis, quod præcepta affirmativa solum obligant pro certis temporibus, et quod non obligant ad omnem meliorem modum; nam inde consequenter sequitur majorem frequentiam, vel meliorem modum esse sub consilio, per se loquendo, quia bonitatem augent vel multiplicant. Atque his modis dari possunt consilia etiam in actibus quoad substantiam præceptis. Circa alios vero, si qui fortasse sunt, qui nullo modo nec quoad substantiam, nec quoad speciem præcipiuntur, dari possunt consilia, quoties majus bonum non impediunt, ut in liberalitate et eutropelia, et similibus virtutibus fortasse contingit. De quare videri possunt quæ in lib. 2 de Legibus, cap. 7, a num. 11, diximus.

5. *Qua ratione consilia non solum in ope-*

randa virtute, sed etiam in cavendo mala, versari possint.—Non absolute, sed circa media, et circumstantias.—Denique non solum in operanda virtute, sed etiam in cavendo mala, possunt consilia versari; non quidem quantum ad non faciendum malum, hoc enim semper est in præcepto; sed quantum ad media quæ adhibentur ad cavendum malum. Ut cum quis jejunit propter comprimendam libidinem, vel abstinet a juramento, etiam licito, ut longior fiat a periculo pejerandi, vel irreverenter jurandi; quomodo aliqui censent consilium contineri in illis verbis Matth. 5: *Non jurate omnino*, ut in propria materia tractavi. His ergo modis in omni materia virtutis possunt particularia consilia multiplicari. Quæ ideo diximus non absolute et simpliciter, sed respective, et secundum quid comparatione priorum consiliorum censi posse consilia; quia illa priora per se et absolute consuluntur, et non præcipiuntur; cætera vero ordinarie versantur in materiis præceptorum, vel gravium, vel saltem levium, et solum ratione circumstantiarum sub consilio cadunt. Et ideo etiam tunc non simpliciter consuluntur, sed per comparationem et respectum ad actus, vel omissiones actuum minus bonas. Ut, verbi gratia, consulitur actus studii respectu otiositatis, vel si aliquid melius tunc operandum non sit, non tamen simpliciter, nisi in casu in quo obedientia, vel alia virtus excellentior, verbi gratia, charitas, illud exigat. Et sic oratio consulitur per comparationem ad actionem, generatim loquendo; in particulari tamen non semper consulitur, nisi sub conditione, nisi aliud opus non magis expediat, quod per orationem impediretur. Et in eodem fere sensu concedi potest omnem actum bonum cadere posse sub consilio respectu carentiæ ipsius, non tamen simpliciter, sed ex suppositione, quod aliud melius, vel saltem æquale faciendum non sit. Ex his ergo satis ostensum est, et consilia distingui a præceptis, et quomodo distinguantur, et in omni materia virtutis inveniantur. Oriebatur autem hoc loco specialis difficultas de virtute charitatis, an in ejus materia sit etiam consilii locus; eam vero, solvendo argumenta in præcedenti capite posita, commodius expediemus.

6. *Quid dicendum ad objectionem supra positam.*—Ad objectionem autem in principio propositam responsio patet ex dictis; jam enim explicatum est qua ratione sint tantum tria consilia generalia, et præterea sint multa

alia particularia, quorum distinctio aliis verbis et in specie contraria explicari potest. Nam quaedam dici possunt consilia generalia et communia, quia ab omnibus fidelibus et in quocumque statu observari possunt; ut sunt ea quae in priori modo loquendi particularia vocavimus, ut jejunare, orare, etc., tempore non debito; abstinere a vino et carnibus; quod est exemplum Augustini, serm. 61 de Tempore. Alia vero, quae universalia in causando vocavimus, dici possunt specialia, quia sunt propria religiosi status. Aliter etiam explicatur illa divisio trium consiliorum, distinguendo consilia quae dantur in materia quidem praeceptorum, quatenus ratione temporis, modi, aut aliquarum circumstantiarum, sunt extra obligationem praecepti; et haec non sunt tria tantum, sed innumera. At vero sunt quaedam materiae, quae omnino sunt extra praeceptum, ut virginitas, seu abstinencia ab omni libidine, paupertas, et voluntatis propriae renuntiatio; et haec dicuntur consilia simpliciter, seu quasi per antonomasiam, et haec tria tantum numerantur. Ad confirmationem etiam in principio positam, concedendum est omne opus bonum non praeceptum posse esse opus consilii, non quidem simpliciter, in universum loquendo, sed comparatione facta ad puram omissionem ejus, ut explicatum est.

7. *Consilia multipliciter dividuntur.* — Ex quibus tandem notandae hic et in summam redigendae nonnullae divisiones consiliorum, quibus saepe in sequentibus utendum erit. Prima et praecipua est jam tacta; quia quaedam sunt consilia principalia, quae per antonomasiam dicuntur Evangelica, quia primum fuerunt a Christo tradita; dicuntur etiam essentialia ad religiosum statum, seu substantialia religionis, ut sunt illa tria, castitatis, paupertatis et obedientiae, quibus impedimenta perfectionis simpliciter auferuntur, et homo Dei obsequio simpliciter et omnino dicatur; reliqua vero sunt quasi accidentalialia; quamvis multa sint ad plenitudinem perfectionis necessaria. Alia divisio esse potest, quia, sicut praecepta, ita etiam consilia affirmativa et negativa esse possunt. Nam inter illa tria principalia, consilium virginitatis negativum est ex parte materiae, quia per se non consulit actum, sed potius abstinere ab actu. Idemque est de paupertate; nam, licet ad eam saepe requiratur actus alienandi res, juxta illud: *Vende omnia quae habes, et da pauperibus*, nihilominus propria materia talis consilii est ipsa carentia bonorum; actus ve-

ro requiritur ut causa ejus, quando divitiae prius possidebantur. At obedientiae consilium affirmativum est, ut constat. Idemque in aliis consiliorum materiis facile considerari potest. In qua divisione observare oportet negativa consilia non remove malum morale; nam hoc necessitatis est, non consilii; sed remove occasionem mali, vel etiam minoris boni, vel quae delectabilia sunt corpori, et maxime quae implicent negotiis saecularibus, ut dixit D. Thom., d. q. 186, art. 2, ad 3. At vero consilia affirmativa semper sunt de actibus bonis, et sub aliqua ratione melioris boni, vel simpliciter, vel respectu talis personae, vel in tali occasione, de quibus plura attingemus in libro sequenti, cap. 1.

CAPUT IX.

SATISFACIENDO FUNDAMENTIS HAERETICORUM, NON-NULLA DUBIA DE CONSILIIIS EVANGELICIS EXPLICANTUR.

1. *Prima haereticorum objectio solvitur primo.* — Superest ut ad motiva haereticorum respondeamus. In primo adducitur testimonium Pauli, ad Philip. 4, ubi Paulus monet generaliter fideles, ut omnia sancte, pure, vere ac sinceriter faciant. Respondere autem possumus imprimis per illa verba magis praecipere modum operandi, quam operum multitudinem aut varietatem; cum enim dicit: *Quaecumque sunt vera*, non praecipit omnibus ut omnia vere virtutis opera faciant; id enim impossibile fere est. Praecipit ergo ut omnia quae faciunt, vere faciant, id est, quaecumque facitis, talia sint, ut bonum nomen conciliare possint; nec enim omnia quae bona sunt famae, facere unusquisque potest; et sic de reliquis. Et hoc significavit Bellarminus supra, cum dixit, illa verba negative esse intelligenda; non quia non moneat Paulus ut haec faciamus, cum concludat: *Hoc agite*, sed quia praecipit fieri tali modo, ut sine fictione, seu impuritate et furo fiat. Et hoc etiam significavit ibi Cajetanus. Additque etiam significari a Paulo, nihil ex his bonis Christianis prohiberi, etiamsi necesse non sit omnia ab omnibus fieri.

2. *Secunda et facilior illius solutio.* — Facilius vero dicitur Paulum ibi non exhortari tantum ad opera praeceptorum, sed generaliter ad omnia bona et honesta, sive praecepti opera, sive consilii; ipse enim Paulus non

solum faciebat opera bona praeceptorum, sed etiam optima consiliorum, et utraque etiam docebat; et tamen generaliter concludit: *Quae didicistis, accepistis, et vidistis in me, haec facite.* Nec in omnibus illis exhortatoriis verbis est aliquod illa restringens ad praecepta vel consilia; sunt ergo verba generalia et indifferentia ad singula operum genera; ideo juxta illorum capacitatem et materiam sunt applicanda.

3. *Explicantur verba Matth. 3.* — Idem dicendum est de loco ad Ephes. 6, et similibus. Verbum autem Christi: *Estote perfecti*, de perfectione justitiae necessaria et essentiali sufficienter intelligitur; et omnia, quae ibi Christus docet, ita possunt exponi, ut praeceptum contineant, saltem in animi praeparatione, ut est vulgare. Quanquam etiam prior responsio possit ad totum illum Christi sermonem applicari, nimirum, ut absolute perfectionem christianam doceat, tradendo praecepta, et insinuando consilia, et praecipue quae tunc in principio Evangelicae praedicationis erant necessaria. Et ita cum ait: *Estote perfecti*, omnem perfectionem includit; verbum autem, *estote*, non limitatur ad rigorem praecipendi, vel lenitatem consulendi; sed indifferenter, ut verbum exhortationis accipiatur, quoad singula cum partitione accommodata applicandum sit. Quem sensum D. Thomas ibi satis indicat, et omnes fere expositores fatentur, in his quae ibi Christus attigit, et legi antiquae addidit, quaedam praecepti, alia consilii contineri; ergo perfectio, ad quam hortatur, ita est accipienda, ut et necessariam et abundantiore complectatur quamvis non utramque praecipiat.

4. *Explicantur verba Joan. 13 et 15.* — Denique de Christi praecepto, Joan. 13 et 15, idem dicendum est. Nam cum praecipit ut diligamus nos invicem, sicut ipse dilexit nos, particula *sicut*, non dicit aequalitatem, sed imitationem, quemadmodum in loco Matth. 5: *Estote perfecti, sicut Pater vester perfectus est*, idem manifestum est. Si ergo imitemur Christum diligendo nos invicem in his quae necessaria sunt (ut vitam corporalem pro aeterna vita proximi tempore necessitatis periculo mortis exponendo), tunc sufficienter illud explemus praeceptum, ut 1 Joan. 3: *Quoniam ille animam suam pro nobis posuit, et nos delemus pro fratribus animas ponere.* Si vero imitemur ipsum plus diligendo proximum quam in rigore praecepti teneamur, ut periculum mortis aggrediendo propter

eius spiritualem utilitatem, vel ex nobis necessariis illi etiam non extreme indigenti subveniendo, tunc, consilii opus faciendo, Christum imitabimur. Christus ergo absolute hortans nos ad imitandum ipsum in dilectione proximi, utramque perfectionem imitandam proponit, non tamen utramque praecipit; vel si verbum illud Joan. 13: *Mandatum novum do vobis*, etc., stricte accipiatur, in hoc maxime se imitandum nobis proponit, ut sicut ipse pro nobis mortuus est ex praecepto Patris, ita et nos pro fratribus animas ponamus, cum fuerit necessarium.

5. *Solvitur secundum fundamentum.* — *Explicatur praeceptum charitatis Dei sumptum ex Matth. 12.* — Secundum fundamentum haereticorum ex praecepto charitatis Dei sumebatur, quod argumentum est frequens apud ipsos; nam ex forma illius praecepti male intellecta plures errores deducunt nimirum, Deum praecipere nobis impossibilia, et in omnibus actionibus hominem, etiam justum, peccare, quia illud transgreditur, et similia. Sed quia explicatio illius praecepti, et verborum quibus in Scriptura traditur, ad materiam de gratia, charitate et poenitentia pertinet, ideo hic breviter dicimus illud praeceptum affirmativum esse, et particulare formaliter, ut sic dicam, id est, de particulari materia et actu; virtute autem esse universale, et negativum etiam praeceptum involvere. Quatenus particulare praeceptum affirmativum est, solum obligat ad eliciendum actum proprium dilectionis Dei, qui est actus internus a voluntate elicitus, et ad modum essentialium talis amoris Dei, qui communiter dicitur *super omnia*, et in forma praecepti explicatur per illa verba: *Ex toto corde, ex tota anima, et ex totis viribus.* Nam, cum dicitur *ex toto corde*, nihil aliud praecipitur, nisi ut Deum, tanquam *ultimum finem nostrum diligamus*, ibi enim *cor* voluntatem significat. Unde *ex toto corde*, idem est quod *ex tota voluntate*; voluntas autem tota quasi adaequate censetur tendere in ultimum finem, quia illum praefert omnibus, et omnia vult aliquo modo propter ipsum, et in ipso, et consequenter illum super caetera diligit. Sic ergo illo praecepto non obligamur diligere Deum summo conatu vel intensione, sed summa appreciatione, ut aiunt. Item non praecipimur ut semper in hoc actu dilectionis versemur, quia praeceptum illud affirmativum est, et non obligat pro semper. Nec etiam praecipitur nobis ut nunquam alium actum amoris eliciamus; vel, quod perinde est, ut quoties actum amo-